

Vám, pán okresný náčelník, prajeme hodne zdravia a osobného šťastia v práci na národa roli dedičnej.

So slovenským pozdravom  
Na stráž!

Jelšava 16. 1. 1939

Jelšavski Slováci

SNA, KÚ, kr. 305, č. 7303.

<sup>1</sup> V Komárne sa v dňoch 9. - 13. októbra 1938 uskutočnilo rokovanie medzi česko-slovenskou a maďarskou vládnu delegáciou o územných požiadavkách Maďarska.

## 203

25. január 1939, Trebišov

*Správa okresného žandárskeho veliteľstva Okresnému úradu v Trebišove o priebehu a následkoch maďarského vojenského vpádu na obec Slanec.*

Oznamujem, že dňa 19. 12. 1938 asi o 10 hod. 45 minút maďarské pohraničné vojsko v sile asi 300 mužov pod vedením podplukovníka Murányiho prepadlo obec Slanec a obsadilo územie obce až po železničnú trať východne od Slanca. Uvedeného dňa o 9. hodine maďarské ženy v Slanci sa strojili opäť demonštrovať, ako to už urobili 12., 13., 14., a 15. 12. 1938. Preto četníctvo a finančná stráž vyslali do obce spoločné hliadky na zamedzenie demonstrácie. Na západnom konci Slanca sa zišlo asi 40 žien, avšak četníctvo a finančná stráž ich rozohnali. O 10. hod. 40 minútach padli spoza hradu dve alebo tri rany, ktoré sa zdali ako výbuchy ručných granátov. Rany padli za sebou v krátkych časových intervaloch. Hneď nato začala strelba z pušiek a automatických pištoľí a objavilo sa maďarské vojsko postupujúce do obce z južnej, západnej a severnej strany. Na týchto stranách lesy siahajú až tesne k obci a maďarské vojsko mohlo sa nepozorovane priblížiť až k obci.

V tom čase príslušníci četníctva a finančnej stráže v počte 19 osôb boli rozptýlení hliadkovaním po obci, avšak hneď strelbou z pušiek sa postavili na odpor. Keď ale boli ohrozovaní strelbou zo všetkých strán a videli nepomernú presilu maďarského vojska, za pouličného boja ustupovali na východ k ceste vedúcej do obce Nové Mesto (*Slanské Nové Mesto*). Za tohoto ústupu maďarské vojsko z oboch strán na nich strieľalo. Keď za ústupu prišli na križovatku k potravinárskemu družstvu, práve sa tam maďarský vojak chystal strieľať s ľahkým guľometom na ustupujúcich četníkov a financov. Jozef Hrdina, dozorca finančnej stráže, priskočil k nemu, chytil guľomet a udel ním maďarského vojaka do hlavy. Avšak z malej vzdialenosti druhým maďarským vojakom bol strelený a zabitý. Ostatným príslušníkom četníctva a finančnej stráže sa podarilo ustúpiť až do obce Nové Mesto. Keď za Slancom ustupovali, od hradu na nich strieľali z ťažkých guľometov a tiež z návršia na železničnou traťou juhovýchodne od Slanca.

Pri ústupe bol do ruky ranený dozorca finančnej stráže Silvester Gajdošík a obvodný notár Ján Kulkovský tiež do ruky, ale ľahko.

Maďarské vojsko vykradlo četnícku stanicu, kde vzalo peniaze, zbrane, náboje a posteľ-

nú bielizeň, ďalej kanceláriu oddelenia finančnej stráže, v kaštieli súkromné byty príslušníkov finančnej stráže. Vlárali sa tiež do bytu notára Kulkovského a do kancelárie štátnej lesnej správy a vzali pušky.

O škode spôsobenej uvedenými krádežami maďarského vojska a čo bolo ukradnuté, podali hlásenie jednotlivé rezorty svojim predstaveným a tiež bolo to oznámené štátnemu zastupiteľstvu v Michalovciach.

Asi o 16. hodine podplukovník Murányi bubnovaním dal zvolať obyvateľov Slanca k potravinárskemu družstvu, kde k nim prehovoril. Podľa udania svedkov približne povedal asi toľko, že vpád do Slanca bol prevedený na rozkaz, ale maďarské vojsko musí opäť Slanec opustiť, lebo ináč by z toho vznikla svetová vojna. Vyzval prítomných, aby boli trpezliví a poslúchali československé orgány. Nakoniec dodal, že ak by ich niekto znepokojoval, príde zase.

Maďarské vojsko opustilo Slanec o 18. hod. 45. minúte. Ešte predtým, než čs. styčný dôstojník vyjednával s podplukovníkom, tento odviekol so sebou robotníka zo Slanca Štefana B. Dôvod jeho odvečenia nie je známy. Podľa udania podplukovníka Murányiho, s ktorým sme v nasledujúcich dňoch hovorili na demarkačnej čiare, B. strieľal na maďarských vojakov, keď vpadli do Slanca. Je to zrejma lož. Skôr ho pravdepodobne odviekli na udanie niekoho ako Slováka. V tomto smere sa vyšetroje a proti páchatelom zakročí.

Podplukovník Murányi pri rozhovore ako príčinu vpádu maďarského vojska do Slanca udal, že vraj dopoludnia 19. 12. 1938 na maďarskej strane v blízkosti demarkačnej čiary bol niekým z našej strany zastrelený maďarský práporčík Gergely. Je to vymyslená lož, pretože na čs. strane predpoludním 19. 12. 1938 teda pred vpádom maďarského vojska nikto nepoužil zbraň. Okrem toho pri ďalšom vyšetrovaní bolo zistené, že v Slanci o príchode maďarského vojska už vedeli 17. a 18. 12. 1938.

Vpádu maďarského vojska predchádzali tieto udalosti. Po viedenskom rozhodnutí o novej hranici<sup>1</sup> predseda maďarskej strany v Slanci Ján Kmec 3. 12. 1938 využil jednu príležitosť. Keď obyvatelia vyšli z kostola, opýtal sa ich, či chcú byť pripojení k Maďarsku, a všetci odpovedali, áno. Ján Kmec išiel k farárovi Jozefovi Pappovi, ktorý skoncipoval žiadosť maďarskej vláde o pripojení k Maďarsku. Kmec ju napísal na stroji na úverovom družstve a zariadil, aby ju podpísalo čo najviac obyvateľov Slanca. Keď takto žiadosť bola pripravená, dňa 20. 11. 1938 odniesol ju do Budapešti a odovzdal grófovi Telekimu. Podobnú žiadosť Kmec odovzdal aj tajomníkovi maďarskej strany v Bratislave.

Dňa 5. 12. 1938 maďarskí občania v Slanci usporiadali demonštráciu za pripojenie obce k Maďarsku. Uskutočnil sa sprievod cez obec s maďarskými zástavami, počas ktorého sa spievali maďarské vlastenecké piesne a maďarská hymna. Domy boli ozdobené maďarskými zástavami.

Dňa 12., 13., 14., a 15. 12. 1938 len ženy usporiadali demonštrácie za pripojenie k Maďarsku. Zišlo sa tam 80 až 100 žien a išli k demarkačnej čiare, kde prevolávali rôzne heslá, jako: „Éljen Magyarország“ „Éljen Horthy“ (*nech žije Maďarsko, nech žije Horthy*). Tieto demonštrácie četníci vždy rozohňali. Tie ženy, ktoré sa zúčastnili týchto demonštrácií a boli zistené, boli udané.

Pri vyšetrovaní vpádu maďarského vojska, bolo zistené, že útok sa uskutočnil za spoluúčasti a po dorozumení s občanmi Slanca. Doteraz bolo zatknutých 27 osôb a udaných 47 osôb. Vo vyšetrovaní sa pokračuje.

Maďarskí občania zo Slanca udali, že chcú byť pripojení k Maďarsku jednak preto, že sú

Maďari, a jednak z hospodárskych dôvodov. Nová hranica im odobrala lesy pri Slanci, kde vraj nachádzali obživu, a tiež zabratím Košíc sú vraj hospodársky veľmi poškodení. Rovnako nevyplatenie vyživovacieho príspevku ženám, ktorých muži narukovali, udávali ako príčinu demonstrácií.

Od znovuobsadenia Slanca, ktoré uskutočnilo četníctvo 19. 12. 1938 o 19. hodine je v obci pokoj.

Vpád do Slanca previedlo maďarské pohraničné vojsko, ktoré malo zelené výložky s červeným lemovaním. Teroristi pri vpáde neboli pozorovaní.

Štefan V. zo Slanca pri pouličnom boji bol ťažko ranený a zomrel v Košiciach, kde ho odviezlo maďarské vojsko. Kým bol zastrelený, sa nedalo zistiť. Bol pochovaný v Slanci.

Vrchný strážmajster Šváb, v. r.  
Okresný četnícky veliteľ

SNA, MV, kr. 13, D IV, č. 635.

<sup>1</sup> Dňa 2. 11. 1938 vo Viedni Nemecko a Taliansko arbitrážou rozhodli o novej hranici medzi Česko-Slovenskom a Maďarskom.

## 204

28. január 1939, Bratislava.

*Odpoveď J. Bejla, styčného generála úseku A, na správu Františka Němca, rotmajstra v. v., o týraní česko-slovenských príslušníkov v Maďarsku. Tento styčnému dôstojníkovi dáva príkaz, aby protestoval na maďarskej strane proti postupu maďarských orgánov.*

K Vašemu č. j. 59/1939 ze dne 26. 1. 1939 nařizují, aby jste protestoval u příslušného styčného maďarského důstojníka proti podobnému surovému a neodůvodněnému postupu maďarských orgánů proti našim lidem, kteří legálně hranici překračují. Podobný postup nemůže přispět k odstranění nedorozumění a zdravému sousedství, jak si to přejí maďarské královské úřady v Budapešti.

Uvědomte dotyčného důstojníka, že žádám naši delimitační komisi, aby tuto věc přednesla v Budapešti.

Styčný generál pásma A  
brigádní generál Jindřich Bejl, v. r.

Jeřava 16. 1. 1939ŠOKA – Modra, Styční důstojníci na úseku Bratislava 1938-39, kr. 2, písomnosti, mapy.

## 205

1. február 1939, Bratislava.

*Správa podplukovníka A. Malára pre K. Klínovského, vedúceho bezpečnostnej služby, o pomeroch na okupovanom území Slovenska a žiadosť obce Tomášov a Bernolákovo o spätné pripojenie k česko-slovenskému štátu.*